

Huyền Trân công chúa: Sứ giả hòa bình

11:25 30/11/2024

Tác giả: Đang cập nhật

Ngày 30/11/2024, tại TP. Nam Định, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam phối hợp với Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch tỉnh Nam Định, Ủy ban nhân dân huyện Vụ Bản tổ chức hội thảo khoa học: “Huyền Trân công chúa: cuộc đời và giai thoại”.

Hội thảo quy tụ nhiều nhà nghiên cứu, các chuyên gia lịch sử, khảo cổ, văn hoá, tôn giáo từ các viện nghiên cứu, trường đại học trên khắp cả nước, cùng các nhà quản lý, Bộ Văn hoá, Thể thao và Du lịch, chính quyền địa phương, huyện Vụ Bản, tỉnh Nam Định.

Hội thảo khoa học: “Huyền Trân công chúa: cuộc đời và giai thoại” góp phần làm rõ hơn về cuộc đời, những đóng góp của Huyền Trân công chúa - ni sư Hương Tràng cho đạo pháp, dân tộc.

Với mong muốn thông qua tìm kiếm các nguồn tư liệu sử học, khảo cổ học, tư liệu Hán nôm; thần tích, thần sắc, truyền thuyết, cơ sở thờ tự liên quan đến công chúa Huyền... hội thảo sẽ góp phần làm rõ hơn về cuộc đời, những đóng góp của Huyền Trân công chúa - ni sư Hương Tràng cho đạo pháp, dân tộc; đồng thời, qua hội thảo này cho chúng ta nhận thức đầy đủ, khách quan và khoa

học về Huyền Trân công chúa - ni sư Hương Tràng. Từ đó, đề xuất các phương án bảo tồn và phát huy giá trị di sản liên quan đến Huyền Trân công chúa. Tôn vinh một cách xứng đáng hơn đối với những đóng góp của Huyền Trân công chúa đối với dân tộc, với Phật giáo Việt Nam.

Phát biểu đề dẫn, Phó Chủ tịch UBND tỉnh Nam Định Trần Lê Đoàn nhấn mạnh: Hội thảo là sự kiện quan trọng để bổ sung thêm những nguồn tư liệu quý góp phần làm rõ hơn về cuộc đời và những đóng góp của công chúa Huyền Trân với dân tộc ta và Phật giáo Việt Nam; mối quan hệ giữa nước Đại Việt và nước Champa trong lịch sử; đồng thời làm rõ những giai thoại về công chúa Huyền Trân để có nhận thức đầy đủ, khách quan và khoa học về cuộc đời của bà... Hội thảo cũng góp phần bảo tồn, phát huy giá trị của di tích chùa Hồ Sơn gắn liền với Huyền Trân công chúa.

GS, TS Nguyễn Văn Kim chia sẻ xung quanh chủ đề hội thảo.

Huyền Trân công chúa (1287-1340) là con gái Phật hoàng Trần Nhân Tông và Khâm Từ Bảo Thánh Hoàng thái hậu, bà là em gái vua Trần Anh Tông (1276-1320). Năm 1306, khi vừa tròn 19 tuổi, vâng lời vua cha, vì lợi ích của dân tộc công chúa Huyền Trân đã lên đường đến Champa kết hôn với vua Champa lúc đó là Chế Mân và được phong làm hoàng hậu Paramesvari. Tuy nhiên, chỉ một năm sau, vua Chế Mân đột ngột qua đời. Trở về Thăng Long, Huyền Trân công chúa xuất gia theo

di mệnh của Phật hoàng Trần Nhân Tông. Công chúa được Quốc sư Bảo Phác thụ Bồ tát giới ở núi Trâu Sơn, pháp danh Hương Tràng. Năm 1311, ni sư Hương Tràng cùng với thị nữ lập am tranh dưới chân núi Hồ tu hành. Sau đó, am tranh thành chùa Hồ Sơn (Quảng Nghiêm Tự). Năm 1340, ni sư Hương Tràng viên tịch tại đây. Sau khi Ni sư Hương Tràng viên tịch, nhân dân đã tôn bà làm thần Mẫu, lập đền thờ cạnh chùa Hồ Sơn.

Hòa thượng Thích Thọ Lạc chia sẻ về vấn đề Huyền Trân công chúa với tinh thần nhập thế của Phật giáo thời Trần.

Có thể nói, những đóng góp của Huyền Trân công chúa đối với dân tộc là vô cùng to lớn, bà đã dâng hiến tuổi thanh xuân tươi đẹp của mình vì mục tiêu cao cả, tăng cường, củng cố mối quan hệ với Champa, củng cố hoà bình biên giới phía Nam của tổ quốc; ngừa cảnh chết chóc tang thương khiến cho người dân, binh lính nhằm ngăn ngừa xung đột, chiến tranh, cũng có nghĩa tăng cường sức mạnh, nội lực quốc gia, nhằm sẵn sàng ứng phó đối với âm mưu xâm lược của phương Bắc.

Sau khi trở về Đại Việt, trở thành một ni sư, Huyền Trân công chúa đã tinh tấn tu hành, thực hành thập thiện, giúp đỡ, giáo hoá nhân dân, dạy nghề, cấp ruộng cho dân nghèo, dựng chùa, lan tỏa tinh thần, giá trị Phật giáo trong đời sống xã hội. Chính vì vậy, sau khi mất, Huyền Trân công chúa đã được nhân dân nhiều nơi thờ phụng như Nam Định, Thái Bình, Hưng Yên, Huế, Đà Nẵng, Quảng Trị,... Huyền Trân công chúa không chỉ được thờ như một vị Bồ Tát, mà còn được thờ như một vị nữ

thần, mẫu thần, bà chúa Hổ, thậm chí là một vị thành hoàng làng, tổ nghề. Ghi nhớ công lao to lớn của bà, triều đình nhà Nguyễn đã sắc phong bà là “Trai Tĩnh Trung đẳng thần”. Việc thờ phụng Huyền Trân vẫn được nhân dân nhiều nơi duy trì từ xưa cho đến tận ngày hôm nay.

Tuy nhiên, những ghi chép trong chính sử vốn ít ỏi, lại có một số điểm chưa tỏ tường về Huyền Trân công chúa. Vì thế, những câu chuyện về cuộc đời, những sự kiện liên quan đến Huyền Trân công chúa được thêu dệt, nhất là trong thời gian từ Champa trở về Đại Việt làm ảnh hưởng đến nhân cách, cuộc đời và làm mờ đi những đóng góp của Huyền Trân công chúa với quốc gia, dân tộc và với Phật giáo Việt Nam. Bên cạnh đó, sau khi trở về Đại Việt năm 1308, Huyền Trân công chúa xuất gia và tu hành ở Hồ Sơn lại ít được ghi chép... Chính vì vậy, việc nghiên cứu làm rõ hơn cuộc đời và những đóng góp của Huyền Trân công chúa với đất nước, với Phật giáo là một việc làm hết sức cần thiết và có ý nghĩa quan trọng trong việc mang đến một nhận thức đầy đủ, đúng đắn về cuộc đời, đóng góp của một nhân vật lịch sử, đồng thời cũng là một ni sư của Phật giáo Việt Nam.

Tượng Phật Hoàng Trần Nhân Tông bằng đá sapphire nguyên khối, cao 5,1 mét trong khuôn viên chùa Hồ Sơn.

Hội thảo thông qua ba chủ đề chính: Cuộc đời Huyền Trân công chúa - lịch sử và những giai thoại nhằm tìm hiểu rõ hơn về Huyền Trân công chúa ở Đại Việt và Champa, những nơi mang dấu ấn của bà và gắn kết những nơi này; vị trí, vai trò của Công chúa Huyền Trân với dân tộc - làm rõ mục đích, ý nghĩa của cuộc hôn nhân giữa Huyền Trân công chúa với vua Chế Mân; vai trò của Công chúa Huyền Trân với Phật giáo - quá trình xuất gia tu hành (thụ Bồ tát giới, pháp danh Hương Tràng, thời gian tu hành ở chùa Hồ Sơn....) và những cơ sở thờ tự thờ phụng Công chúa Huyền Trân hiện nay.

Bằng các luận cứ khoa học từ các chuyên gia, nhà khoa học viện dẫn, hội thảo không chỉ góp phần làm rõ những đóng góp của Huyền Trân công chúa đối với dân tộc và đạo pháp, làm rõ những điểm còn chưa rõ trong cuộc đời bà, khẳng định nhân cách cao đẹp của bà, mà còn góp phần cung cấp

cơ sở khoa học cho việc bảo tồn, phát huy di sản văn hoá liên quan đến Huyền Trân công chúa, đến các di tích thờ phụng Huyền Trân công chúa ở Việt Nam hiện nay, đặc biệt là di tích chùa Hồ Sơn, xã Liên Minh, huyện Vụ Bản, tỉnh Nam Định trong thời gian tới.

Khu Di tích lịch sử văn hoá chùa Hồ Sơn xã Liên Minh, huyện Vụ Bản, tỉnh Nam Định thờ Huyền Trân công chúa nhìn từ trên cao.

Hiện nay, khu di tích lịch sử văn hóa cấp tỉnh chùa Hồ Sơn, nơi thờ phụng Huyền Trân công chúa, vẫn giữ được 27 tượng thờ và 27 đồ thờ cổ, trong đó nhiều cổ thư, cổ vật quý như tượng 2 công chúa, 4 sắc phong của các triều đại phong kiến phong cho 2 công chúa, một số bát hương sứ, sành mang phong cách nghệ thuật thời Lê.

Vừa qua, khu di tích Hồ Sơn đã được đầu tư tôn tạo và mở rộng khuôn viên với tổng diện tích 13ha, gồm 30 hạng mục công trình lớn nhỏ. Trong đó có nhiều hạng mục được đánh giá cao như: 2 dãy tượng 18 vị la hán theo nguyên mẫu ở chùa Tây Phương (Thạch Thất, Hà Nội); bảo tháp 13 tầng, cao 26m, tượng Phật Bà Quan Âm, cột cờ, giếng ngọc đá ong, nhà thuốc nam và nhất là bảo tàng Huyền Trân công chúa có hình dáng mô phỏng chiếc thuyền rồng đón công chúa Huyền Trân từ

Chiêm Thành về nước. Đặc biệt, trong khuôn viên chùa còn có tượng Phật Hoàng Trần Nhân Tông bằng đá sapphire nguyên khối, cao 5,1m, tượng trưng cho 51 năm Phật Hoàng Trần Nhân Tông thị hiện...

Hơn 700 năm đồng hành cùng tín ngưỡng nhân dân, chùa Hồ Sơn là hiện thân của tình cảm nhân dân đối với Huyền Trân công chúa, cũng là chứng tích lịch sử khẳng định những đóng góp của bà với đất nước, với Phật giáo.

Thời Trần (1226-1400) là một trong những triều đại thịnh trị nhất trong lịch sử phong kiến Việt Nam. Các vị vua nhà Trần đa phần là những vị vua anh minh, yêu nước thương dân và có những cống hiến vô cùng to lớn cho sự nghiệp dựng nước và giữ nước của dân tộc.

Ba lần đánh thắng giặc Nguyên Mông tạo nên khí thế oai hùng, hào sảng - hào khí Đông A danh tiếng thời Trần và không ai khác, chính là do vua sáng tôi trung, trên dưới đồng lòng, quân dân đoàn kết,... Sau chiến tranh, cương vực Đại Việt không chỉ được giữ vững, mà còn mở rộng về phía Nam nhờ chính sách bang giao của Thượng hoàng Trần Nhân Tông; đồng thời kinh tế, chính trị, văn hóa, giáo dục, tôn giáo,... có sự kế thừa từ thời Lý nhưng đến thời Trần tiếp tục được kiện toàn, phát triển và để lại nhiều dấu ấn sâu đậm.

Nam Giao

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/public/huyen-tran-cong-chua-su-gia-hoa-binh>